

Scripturæ, Exod. 32, ubi Moyses orabat Deum: *Recordare Abraham, Isaac et Israel, servorum tuorum; sic etiam in illis Ecclesiæ precatiōnibus: Per admirabilem annuntiatim tuam, etc., censetur adjuratio contineri, quæ potest dupliciter intelligi. Uno modo, ut deprecationis ad Deum, ut Deus; ratio autem obsecrandi sumatur a mysteriis factis circa Christum ut hominem, et sic adjuratur Deus ut Deus, per opera humanitatis, seu opera in humanitate vel per humanitatem facta, et sic adjuratur Deus per aliquid creatum. Alio modo potest intelligi ut tota petitio et obsecratio immediate referatur ad Christum hominem, ut homo est, et sic adjuratur proprie loquendo Christus ipse propter se ipsum, representando illi aliquam rationem largiendi quod postulatur, ex ipsomet sumptam, eo modo quo dicebamus, Deum per semetipsum adjurari. Præterea possumus Deum adjurare per Sanctos Angelos, vel homines, et per eorum merita vel intercessiones; quia Deus sæpe vult per hujusmodi rationes beneficium concedere, et non alias. Non quia, cum in tempore adjuratur, incipiat ab illis moveri, sed quia ab aeterno sæpe statuit dare intuitu illorum, et non alias; ideoque etiam voluit a nobis sic obsecrari. Præterea, quia inter viventes justos voluit Deus esse communicationem aliquam in bonis operibus ac meritis, et uni solet beneficere propter alios, ideo etiam potest per viatores justos adjurari, vel in communi, si oratio sit publica, quomodo Ecclesia obsecrat sæpe propter omnes Sanctos, vel propter justos in communi, et in confuso; vel in oratione privata propter talem vel talem personam, quam orans existimat esse sanctam. Sicut enim unus viator potest se alterius orationibus commendare, ut supra vidimus, ita potest per ipsum petere, et adjurare Deum.*

4. Unde tandem constat non posse adjurari Deum per alias creaturem inferiores, vel in natura, vel in statu gratiae, quia nec dignitas talis creature, nec opera aliquid valere possunt apud Deum ad impetrandum aliquid ab ipso. Imo si quis recte consideret, quando adjuratur Deus per rationem creatam, seu per creaturam aliquam, semper est in quantum includit aliquam singularem participationem divinæ bonitatis, que interdum habet adjunctam promissionem, vel saltem respicit majorem gloriam et honorem Dei, qui ex tali opere resultare potest. Atque ita sicut juramentum per creaturem resolvitur in Deum earum auctorem, ita dici potest de adjuratione Dei, quo-

ties fit per commemorationem alicuius effectus creati, ibi involvi Deum ipsum, ut auctorem ejus, qui ratione sui honoris ac maiestatis, vel verbi sui, aut misericordiae, ex uno opere suo quasi inducitur ad aliud faciendum.

5. *Sancti homines adjurari possunt, non solum propter Deum, sed etiam propter rationem, et personas creatas.* — Dico secundo: sancti homines, et beati, et viatores, adjurari possunt non solum propter Deum, sed etiam propter rationem, vel personas creatas, singulare autem et excellenti modo adjurantur propter solum Deum. Declaratur ex similitudine juramenti. Nam si per juramentum afferatur testimonium aliquod infallibile, non potest esse nisi Deus ipse, vel directe et expresse, vel indirecte et relative, ut supra dictum est; quia prima, et infallibilis veritas de se ac per se solum in Deo esse potest; si autem juramentum fiat per testimonium probabile, aut credibilis, sic fieri potest per creaturam, licet vix mereatur nomen juramenti, ut supra diximus. Ad hunc ergo modum de adjuratione dicimus, fieri posse per aliquid, quod summam dignitatem, auctoritatem, vel potestatem habeat ad præbendam vim et efficaciam petitio- ni, cui adjungitur; et sic clarum est adjurationem non posse fieri nisi per Deum, vel expresse, ut ordinarie fit, cum petimus per Deum, vel Dei misericordiam; vel implicite et reductive, ut quando petimus per Christi vulnera, et propter beneficia, quæ a Deo recepi- mus. Et ratio est, quia in nulla re infra Deum invenitur illa excellentia, quam talis modus adjurationis requirit. Et ideo adjuratio, ita perfecta, est propria virtutis religionis, ut diximus.

6. Posset tamen adjuratio vel obsecratio ad Sanctos fieri per rationes creatas, et ad unum Sanctum per alium, non includendo specialem habitudinem ad Deum, vel præcise speciendo virtutem vel dignitatem creatam ejus, et tunc non est actio illicita, quia non tribuitur creature aliquid proprium Dei, sed quasi postulatur ab illa adjutorium, seu intercessio sue virtuti seu dignitati proportionata. Et ita hujusmodi adjuratio non pertinet ad virtutem religionis, sed ad duliam, vel hyperduliam, si fiat per Virginem. Ut inter homines etiam viatores fieri potest, ut quando unus ab alio petit per SS. Virginem, vel S. Antonium, et similia; tunc enim per illam adjurationem honoratur talis Sanctus secundum sua merita, et propriam sanctitatem, et sic pertinet ad

cultum duliæ, non latræ. Denique hic modus adjurationis habet locum inter homines moraliter inter se operantes, servata proportione. Nam unus postulat ab alio per vitam patris, vel propter amicum, etc., qui modus quidam adjurationis est moralis et humanus, et per se non illicitus, si circa materiam honestam, et cum debita intentione ac moderatione fiat.

7. *Dæmones solum per Deum licite adjurari posse.* — Dico tertio: dæmones per Deum ipsum, vel expresse, vel tacite, et non aliter adjurandi sunt. Conclusio habetur ex usu Ecclesiæ; consuevit enim adjurare dæmonem, *per Deum vivum, per Deum verum, per Deum sanctum.* Item per Christum, qui etiam est verus Deus; item per Crucem ejus, in quo modo non tam explicite invocatur Deus ipse, tamen implicite ibi continetur, quia crux est instrumentum divinitatis, et per habitudinem ad illam habet virtutem contra dæmones. Et eodem modo interdum adjurantur dæmones per Sanctos, quos ipsi timent, non propter eorum naturalem virtutem, imo nec infusam præcise spectatam, ut habentem sanctificat, et bonum reddit; quia per illam solam virtutem non possunt homines cogere aut arcere dæmones, nisi Deus Sanctis suis, vel Ecclesiæ suæ peculiarem virtutem ad hoc conferat. Hac ergo ratione, adjuratio dæmonis semper fit per Deum, vel in se, vel in Sanctis suis, aut in suis instrumentis invocatum; quia (ut diximus) dæmon non adjuratur prece, sed coactione, et imperio, que non est in re creatâ, nisi virtute Dei, quia ut dicitur Job. 41: *Non est potestas super terram, quæ comparetur ei.* Imo probabile est, neque Angelos sanctos posse virtute naturali dæmones cogere, saltem comparando maximum ad maximum, et multitudinem ad multitudinem cum proportione, quia dæmones (ut creditur) perfectiores sunt in natura, cum dicta proportione loquendo. Ob hanc ergo causam adjuratio dæmonum fieri debet in virtute ipsiusmet Dei, ut recta fide et efficaciter fiat. Neque contra hæc nova occurrit difficultas.

CAPUT IV.

QUIBUS MODIS CIRCA ADJURATIONEM PECCARI POSIT, ET CONSEQUENTER QUAM OBLIGATIONEM SECUM TRAHAT VEL INDUCAT ADJURATIO.

1. Hic exponemus breviter materiam moralis hujus actionis; quamvis enim ex dictis in superioribus capitibus facile colligi possit,

oportet nihilominus obligationes, quæ hic intervenire possunt, et modos peccandi contra illas, distinctius explicare. Loquimur autem de adjuratione propria et religiosa, quæ cultum latræ continet; quia hæc sola est prius actus religionis, solaque meretur nomen adjurationis simpliciter. Item loquimur de hac adjuratione, prout ab hominibus viatoriis exerceri potest, horum enim obligationes explicabimus. Denique intelligi hic potest obligatio, vel antecedenter se habens ad adjurationem, vel consequenter: prior pertinet ad adjurantem, quatenus vel ad adjurandum, vel tali modo adjurandum obligari potest, si adjurare velit, quæ obligatio antecedit actum ipsum adjurandi; posterior vero pertinebit ad personam adjuratam, si talis sit, ut ratione adjurationis possit in conscientia obligari, quod dubitari non immerito potest.

2. *An detur præceptum affirmativum obligans ad adjurandum.* — Primo ergo inquire potest, an detur aliquod præceptum affirmativum quoad exercitium actus, id est, simpliciter obligans ad adjurandum. In quo breviter dicendum videtur, ex vi juris divini aut naturalis nunquam hunc actum cadere sub obligationem præcepti affirmativi, ex præcepto autem Ecclesiæ interdum hujusmodi obligationem imponi. Prior pars probatur, quia vel hic actus consideratur ratione cultus divini, vel ratione utilitatis ejus ad consequendum aliquem effectum nobis necessarium; neutro autem modo est de necessitate præcepti divini aut naturalis; ergo. Consequentia fundatur recte in partitione facta, quæ sufficiens probatur, quia nullus alius titulus utilitatis, vel honestatis in tali actione excogitari potest; ergo neque necessitatibus seu obligationis. Minor quoad priorem partem nota est, quia non desunt alii actus, quibus sufficienter implatur obligatio naturalis colendi Deum absque adjuratione. Item juramentum non est per se necessarium propter cultum, nisi alia necessitas illud postulet; ergo multo minus adjuratio.

3. Altera vero pars minoris probatur, quia quidquid utilitatis potest esse in adjuratione ex parte Dei, potest per orationem sufficienter impleri. Aut enim est sermo de adjuratione ipsiusmet Dei, quam diximus esse obsecrationem, et illa, ut addit aliquid ultra simplicem orationem, seu petitionem, aut postulationem, non est simpliciter necessaria ad salutem, nam sufficere potest simplex ad Deum supplicationem; et eadem ratio est de adjuratione Sanc-

torum, vel quorumeumque hominum. Si vero sit adjuratio dæmonum, et occurrat necessitas fugandi illos, vel defensionis contra illos, sic etiam potest talis effectus per orationem ad Deum vel Santos obtineri, licet propria adjuratio ipsorum dæmonum non fiat. Et ideo ad superandas tentationes vel infestationes dæmonum, sæpe dicunt Theologi, esse necessarium ad orationem recurrere, et posse hoc interdum cadere sub obligationem præcepti charitatis proprie vel communis. De adjuratione vero nulla est talis obligatio; quia nunquam in Scriptura proponitur ut medium necessarium ad obtainendum divinum auxilium, sicut proponitur oratio. Imo ipsa adjuratio ideo interdum sufficere potest, quia includit orationem, et ad perfectionem ejus juvat; non est tamen hæc perfectio ita necessaria, ut sub obligationem naturalis præcepti cadat; nulla enim sufficiens ratio talis obligationis inventur.

4. Altera pars de præcepto positivo ex usu Ecclesiæ, ejusque ministeriis, et obligationibus eorum colligi potest. Nam publicæ orationes Ecclesiæ quamdam Dei adjurationem continent; sed ministri Ecclesiæ sæpe tenentur ex præcepto illas orationes et obsecrationes ad Deum facere; ergo tenentur ex præcepto Deum adjurare. Hoc ergo præceptum coincidit cum præcepto recitandi horas canonicas, vel dicendi Missam, vel ministrandi solemniter sacramenta, vel sacramentalia, cum illis orationibus et obsecrationibus ad Deum, quas Ecclesia dicere præcipit. De quo præcepto supra de horis canonicas, et alibi de sacramentis, sacrificio et cæremoniis eorum dictum est. Sic ergo adjuratio deprecativa (ut sic dicam) potest sub præceptum ecclesiasticum cadere, de quo etiam potest intelligi illud Pauli, 4 ad Timoth. 2: *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, etc.* Nam licet verbum obsecrandi in rigore non indicet præceptum, ex materia applicata ad publica Ecclesiæ suffragia et orationes potest illud continere.

5. Præterea adjuratio coactiva, quæ est ad dæmones, rarius quidem cadere solet sub obligationem absolutam præcepti constitutivi, nihilominus tamen ex suppositione solemnis administrationis, verbi gratia, baptismi, statim urget talis obligatio, quia oportet ut exorcismi præcedant, et insufflationes dæmonum, ut suo loco diximus. Et idem inventur in nonnullis benedictionibus solemnibus, vel sacramentalibus, quæ similem ceremoniam requirunt. Supposita etiam necessitate hominis

a dæmonie obsessi, vel alia simili, possunt ministri Ecclesiæ ex officio obligari ad dæmonem adjurandum, seu exorcizandum juxta formam et ritum Ecclesiæ, quia tenentur subvenire necessitatibus suorum fidelium per remedia convenientia, et ab Ecclesia instituta; unum autem ex remediis pro illa gravi necessitate destinatum ab Ecclesia, est exorcismus; ergo.

6. *Quæ requirantur ut adjuratio deprecativa ad Deum liceat fiat.* — Secundo, inquire potest an detur præceptum affirmativum quoad specificationem, seu modum actus, id est, quod licet non obliget ad exercendum actum adjurandi, si tamen illum exercere velimus, obliget ad exercendum illum tali, vel tali modo; in quo etiam involvitur quæstio de præceptis negativis prohibentibus actum adjurandi, non simpliciter (sic enim non est prohibitus, cum sit actus virtutis, ut ostensum est), sed tali, vel tali modo factum. In hac ergo dubitatione dico primo: in adjurazione deprecativa, quæ est ad Deum, ut liceat fiat, servanda est debita ad Deum reverentia; ad hanc autem spectat, ut cum veritate, justitia et judicio fiat. Prior pars communis est apud Doctores supra citatos, constatque ex terminis, quia adjuratio est actus religionis; ergo continet cultum ejus; sed de ratione omnis veri cultus divini est, ut cum debita reverentia ad Deum fiat; ergo hoc ipsum est de ratione adjurazione. Quærit autem Sylvest., verb. *Adjuratio, q. 7,* an defectus in hujusmodi reverentia sit peccatum mortale, aut veniale. Refertque Angelum, asserentem esse ex se peccatum mortale, et in hanc sententiam allegantem Richardum. Ipse vero imprimis negat Richardum id docuisse, et in ultimis verbis sentit, tantum esse veniale peccatum. Sed media via tenenda videtur, ut declarabo.

7. *Quomodo requiratur veritas ad adjurandum.* — Ad explicandam ergo hanc debitam reverentiam, applicemus ad hunc actum tres juramenti comites, quia sicut adjuratio continet quoddam vestigium juramenti, ita suo modo et cum proportione illas circumstantias requirit. Est autem circa veritatem advertendum, in adjurazione nihil propriæ affirmari, vel negari, quia non fit per modum judicandi, sed deprecandi, et ideo non ita hic requiritur veritas, sicut in juramento. Postulari tamen potest quoad duo: unum est, ut fiat propter verum Deum, vel in se, vel in Sanctis ejus, alias esset actus idololatriæ ac superstitionis, ut est in pagano petere aliquid ab alio propter Jo-

vem, vel Saturnum, vel propter aliquod idolum, aut propter Mahometum, vel quid simile. Et quoad hanc partem, adjuratio sine veritate facta erit peccatum mortale, nam ad idolatriam pertinet, ut dictum est.

8. Aliud, in quo potest veritas postulari, est, ut adjuratio fiat sine fictione, et ex justo ac vero desiderio obtainendi id, quod cum adjurazione postulatur, alioqui non fiet adjuratio sine peccato divinæ irreverentiae, seu irreligiositatis. Probatur, quia quacumque ratione nomen Dei in vanum assumatur, peccatum est contra illud præceptum: *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum;* sed per adjurationem nomen Dei assumitur; ergo si in vanum sumatur, peccatum est; at vero si adjuratio propter Deum fiat animo ficto, in vanum assumitur Dei nomen, quia ficte, et consequenter frustra assumitur; ergo. Videtur autem hoc peccatum ordinarie esse veniale ex levitate materiæ, quia non inducit Deus ad testificandum falsum, neque alia gravis injuria per se loquendo ibi intervenire videtur. Aliquando vero si cum gravi proximi injuria et deceptione fiat, poterit esse mortale. Et ex hac parte videri potest grave peccatum, petere eleemosynam propter Deum, fingendo necessitatem, ubi revera non est. Quia tunc non solum injustitia committitur (de qua res est clara), sed etiam irreligiositas, quia nomen Dei in vanum assumitur, quæ in tali materia videtur gravis, quia sumitur Deus ut velamentum malitiæ et injustitiae, unde videtur quis tunc velle uti divino oraculo (ut sic dicam) et auctoritate ad furandam rem alienam, quod injuriam non levem Dei continere videtur. Si autem fictio non sit tam gravis, sed fiat vel ad explorandum animum alterius, vel ad decipiendum illum in re levi et jocosa, erit veniale peccatum ex levitate materiæ, ut per se constat. Imo etiam in priori casu, licet recte probetur malitia contra religionem, et gravis intra latitudinem venialium culparum, nihilominus probabile satis est, circumstantiam illam non addere malitiam mortalem specie distinctam, quia non videtur per se loquendo esse tam gravis irreverentia Dei, inducere alium ad faciendum actum propter amorem suum, qui actus, ut est ab operante, est bonus, licet a recipiente male postuletur; licet ergo ibi negari non possit aliqua malitia contra religionem, non tamen facile damnanda est ut mortalitis in illa specie.

9. *Quomodo requiratur justitia.* — Ad justitiam autem adjurationis maxime pertinet, ut

super materiam licitam, et honestam cadat. Nam si res, quæ postulatur vel imperatur sub invocatione divini nominis, turpis sit, injuria fit Deo, quia interponitur ut dans favorem et auctoritatem actioni turpi, vel quasi postulans aut imperans illam. Unde quoad hanc partem videtur culpa gravis contra religionem, sicut est gravis injuria vovere Deo aliquid turpe, etiamsi tantum sit veniale peccatum. Exempla sunt, si quis ab alio, amore Dei, petat mendacium, aut injustum suffragium, vel actum dishonestum; idemque erit, si petat actum de se non malum ab eo, qui non potest licite illum exercere, sub eadem divina adjurazione. De quibus exemplis judicandum est juxta superius dicta de juramento promissorio carente in materiam illicitam; licet enim ex suo genere peccatum mortale sit, tamen in individuo potest esse veniale ex levitate materiæ: idem ergo dicendum est de adjurazione, et præterim quoad posteriorem partem; quia non tam graviter interponitur Dei auctoritas in adjurazione, sicut in juramento promissorio, ut tale est. Quocirca multo minor erit culpa, si adjuratio non fiat expresse propter Deum, sed propter vitam alicujus hominis, vel aliam rationem creatam, quæ (ut dixi) vix meretur nonem adjurationis, et ita vix auget culpam pravæ petitionis.

10. *Quomodo requiratur judicium.* — Denique ad judicium seu discretionem adjuratio maxime pertinet modus. In quo primum observandum est, ut non leviter nec temere fiat in quacumque occasione, absque ulla necessitate, vel utilitate; nam tunc etiam assumitur nomen Dei in vanum, et ita non fit sine aliqua culpa, licet in tali materia semper videatur venialis, ut a fortiori constat ex his quæ de juramento dicta sunt. Denique observare oportet convenientem habitudinem adjurantis ad adjuratum, quæ in hoc consistit, ut adjuraret solo imperio, qui capax est illius, et non alterius communicationis, vel e contrario ut adjuretur prece sola, qui non est capax imperii: si autem persona utriusque capax sit, poterit licite utroque modo adjurari ad arbitrium adjurantis.

11. *Aliquot corollaria, quæ ex superiori doctrina inferuntur.* — Atque hinc sequuntur aliqua ab omnibus recepta. Primum, esse peccatum adjurare dæmonem obsecrando, et rogando, propter rationes supra tactas, quia dæmon secundum rectam rationem non est capax talis communicationis et societatis cum homine. Secundum, non posse licite adjurari dæmo-

nem, imperando illi aliquod obsequium, vel ministerium, redundans in hominis utilitatem, tum propter eamdem rationem iniquæ societatis; tum etiam quia homo non habet hoc ius vel potestatem in dæmonem, nec Deus il lam permittit secundum ordinariam legem. Nam si intercedat miraculosa operatio ex speciali instinctu Spiritus Sancti, jam purgabitur vitium; nunquam tamen id contingit propter solam aliquam humanam utilitatem, maxime privatam, sed propter publicam et spiritualem, et ita semper redundabit in aliquam dæmonis confusionem et abjectionem, ad quem finem recte potest dæmon imperiose adjurari, et tunc jam servatur judicium, et justitia in tali adjuratione. Tertium, non posse licite adjurari cum imperio homines non subditos, quia tunc usurpatur potestas contra jus, quia imperare superioris est. Unde a fortiori constat esse peccatum adjurare superiorem imperando illi.

12. Quartum est, non sine peccato adjurari irrationales creature, sive obsecrando illas, sive imperando eis cum proprietate, cum utrumque sit omnino vanum. In quibus omnibus convenienti auctores allegati, D. Thom., in d. q. 90, per totam; Richard., 3, d. 37, art. 2, q. 2; Anton., 2 p., tit. 10, c. 8; Sylv., q. 7; Angel. et Tabien., qui aperte sentiunt, in his omnibus esse aliquam malitiam specialiter contra Deum et contra religionem, etiamsi actus possit aliunde habere aliam malitiam contra aliam virtutem, ut justitiae vel temperantiae, vel in alia specie irreligiositatis, ut superstitionis cum dænone, vel alterius similis. Et ratio est, quia in illis omnibus modis assumitur in vanum Dei nomen, proprio quodam modo et speciali, inde autem insurget specialis malitia contra secundum præceptum. An vero haec sit mortalis vel venialis, D. Thomas et Richar. nihil dicunt; Sylvester autem dicit non semper esse peccatum mortale, quod verum est, ut ex dictis patet. Neque Angelus docet contrarium, solum enim ait *ex se esse peccatum mortale*: quod magis explicuit Tabien. in ultimis verbis, dicens esse mortale ex genere suo. Quod est verum, quia ad hoc satis est ut ex vi talis speciei possit esse mortale, quod ita contingit in praesenti; nam in duabus primis casibus malitia mortalis est ex suo genere, quia videtur quidam contemptus Dei, vel rerum sacrarum, rogare dæmonem propter amorem Dei, vel ob reverentiam debitam rebus sacris. Idemque fere est de modo adjurandi dæmonem, quasi usurpando divinam auctoritatem, et ita fatentur Summistæ allegati.

13. *Dubium.*—Dubitari autem non immrito potest, an ille actus habeat tunc duas malitias mortales specie distinctas, unam superstitionis, vel temptationis Dei, et aliam irreligiosæ assumptionis nominis Dei. Nam speculative non est id improbabile, sed moraliter parum id refert, quia sunt ita conjunctæ illæ circumstantiæ, ut non possint separari vel sufficienter explicari una sine alia; et quidquid sit de possibili, censeo non esse in confessione omittendam illam circumstantiam irreligiosæ adjurationis, quia revera gravis est. In tertio etiam puncto, omnes fatentur malitiam esse mortalem ex suo genere, quatenus est contra justitiam, et est res clara. An vero malitia, quæ additur contra religionem, sit mortalis, non declarant dicti auctores; mihi autem esse videtur, si materia sit etiam gravis momenti, quia usurpatur Dei nomen ad violentiam injustam proximo inferendam. At in easu ultimo res videtur vana et otiosa, et ideo non exceedere gravitatem culpæ venialis, nisi ex aliquo gravi errore et superstitione procedat.

14. *An adjuratio imponat aliquam obligationem implendi id quod per eam postulatur.*—*Resolutio dubii.*—Ultimo inquire potest, an adjuratio imponat aliquam obligationem personæ adjuratæ ad faciendum id quod ab ea postulatur, ita ut illud non facere aliqua culpa sit, ex vi adjurationis. Quod dubium solum habet locum, quando persona adjurata est homo viator, ut per se constat. Et communis resolutio esse videtur sub distinctione. Nam si adjuratio solum sit deprecativa, non inducit obligationem. Ratio est, quia deprecatio non imponit obligationem; ergo nec adjuratio deprecativa. Patet consequentia, quia nec addit præceptum, nec promissionem, aut juramentum; non appareat autem ex quo alio capite possit oriri gravis obligatio. Nam sola reverentia ad Dei nomen potest quidem face-re, ut magis deceat vel expedit, non vero satis est ut inducat obligationem, et hoc magis statim patebit.

15. Si autem adjuratio sit cum imperio et sit justa, dicunt Anton., Sylv., et alii, induce-re obligationem sub mortali culpa; si vero sit injusta, nullam inducere; et hoc quidem posterius per se clarum est. Primum autem ab eis fundatur in sola justitia, unde solum habet locum, quando imperium est de re gravi, et per verba quæ satis significant voluntatem obligandi. Tunc enim si potestas supponatur, non est dubium quin oriatur obligatio,

divini cultus et honoris. Alias etiam posset Praelatus interrogans illam confessionem in materia fidei constituere, et exigere illam, ut fidei confessionem de divina præsentia et scientia rerum omnium humanarum, quod dicere ridiculum esset. Quia potestas superioris aut judicis ad extorquendam confessionem veritatis non ordinatur ad confessionem fidei divinæ, neque ad cultum religiosum Dei, sed ad humana judicia vel negotia terminanda. Et ideo ex vi illius potestatis non potest ipsam confessionem veritatis in facto humano præcipere sub ratione confessionis fidei divinæ, vel cultus religiosi. Juramentum autem potest exigere, quia, ut ait Paulus ad Hæbreos 6: *Omnis controversiæ finis ad confirmationem est juramentum.* Adjuratio autem per se sumpta non habet hanc vim, nec ad hunc finem est introducta; sed solum ut ex divini nominis commemoratione, alter timore, vel reverentia ipsius, aut amore moveatur, etiamsi inde specialis obligatio non oritur. Et ideo Jacob, licet prius adjurasset filium suum Joseph, et ille obtulisset facere quod ro-gabatur, nihilominus juramentum postea ab illo postulavit, ut religiosam obligationem vel præcepto suo, vel simplici promissioni adderet, ut supra notatum est, ex Genes. 47. Ita ergo judices et superiores, ut gravem religionis obligationem inducant, sic adjurant subditos, ut ab eis tandem juramentum exigant; præmittunt autem adjurationem, ut majorem reverentiam erga Deum, et timorem pejerandi eis immittant. At vero si sola adjuratione utantur, absque juramenti exactione, poterunt ex justitia vel obedientia obligare; et fortasse graviori quadam modo intra illam speciem propter majorem excitationem subditi ad considerandam negotii gravitatem et potestatem ministerialem Dei, a qua imperatur. Ni-si tamen procedant ad juramentum exigendum, non credo adjungere specialem obligationem religionis, propter rationem explicatam. Semper tamen cavendus est contemptus, nam si quis adjurationem contemneret, posset graviter peccare, si in Deum ipsum contemptus redendareret.